

No 1587

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ**

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

Υπόθεση Έ Έ και λοιποί κατά της Ελλάδας

(Προσφυγή υπ'αρ. 17556/08)

Απόφαση

Στρασβούργο 18 Φεβρουαρίου 2010

Η απόφαση αυτή θα γίνει οριστική υπό τους όρους που ορίζονται στο άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να επέλθουν μερικές αλλαγές στην μορφή.

No 1587

Στην υπόθεση ΑΜ και λοιποί κατά της Ελλάδας

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του ανθρώπου (Πρώτο Τμήμα) που συνεδρίασε σε Συμβούλιο με την ακόλουθη σύνθεση:

Κα Nina VAJIC Πρόεδρο

Και τους δικαστές

Κο Χρήστο ΡΟΖΑΚΗ

Κο Khanlar Hajiyev

Κο Dean Spielman

Sverre Erik Jebens

Κο Giorgio Malinverni

Κο Γεώργιο Νικολάου

Και τον κο Soren Nielsen , *Γραμματέα του Τμήματος*

Αφού συσκέφθηκε σε συμβούλιο στις 28 Ιανουαρίου 2010,

Εξέδωσε την παρούσα απόφαση, που υιοθετήθηκε την ίδια ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από προσφυγή (αρ. 17556/08) που κατέθεσαν κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας πέντε υπήκοοι του Κράτους αυτού, οι κυρίες Α Μ, Λ Μ, Σ Β, Ε Μ και Δ Π («οι προσφεύγουσες»), οι οποίες προσέφυγαν στο Δικαστήριο στις 20 Μαρτίου 2008, με βάση το άρθρο 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών («η Σύμβαση»). Η δεύτερη προσφεύγουσα απεβίωσε στις 17 Σεπτεμβρίου 2008. Την δίκη την συνέχισαν οι δύο κόρες της, η Α Μ και η Μ Μ , που είναι οι μόνες κληρονόμοι της.

2. Οι προσφεύγουσες εκπροσωπούνται από τον κο Ι.Χωρομίδα, Δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου της Θεσσαλονίκης. Η ελληνική

No 1587

Κυβέρνηση («Η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους εκπροσώπους του οργάνου της, τον κ. Κ. Γεωργιάδη, Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και την κα Ζ. Χατζηπαύλου, Δικαστική Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 31 Μαρτίου 2009, η Πρόεδρος του Πρώτου Τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Σύμφωνα με το άρθρο 26 § 3 της Σύμβασης, αποφασίστηκε επίσης ότι το Τμήμα θα αποφαινόταν ταυτόχρονα επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

II. ΤΟ ΟΙΚΕΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

14. Το άρθρο 95 § 5 του Συντάγματος ορίζει ότι :

«Η διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις. Η παραβίαση της υποχρέωσης αυτής γεννά ευθύνη για κάθε αρμόδιο όργανο όπως νόμος ορίζει.»

15. Στις 14 Νοεμβρίου 2002, τέθηκε σε ισχύ ο νόμος υπ'αρ. 3068/2002 *περί της εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων από την διοίκηση* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αρ. 274/2002). Ο νόμος αυτός προβλέπει μεταξύ άλλων ότι η διοίκηση υποχρεούται να συμμορφώνεται χωρίς καθυστέρηση προς τις δικαστικές αποφάσεις και να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εκτελέσει τις σχετικές αποφάσεις (άρθρο 1). Ο νόμος προβλέπει την σύσταση Τριμελών Συμβουλίων στα πλαίσια των Ανωτάτων Ελληνικών Δικαστηρίων (Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, Άρειος Πάγος, Συμβούλιο της Επικρατείας και Ελεγκτικό Συνέδριο), με αρμοδιότητα τον έλεγχο της καλής εκτέλεσης των αποφάσεων των δικαστηρίων τους από την διοίκηση μέσα σε προθεσμία που δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις μήνες (εξαιρετικά, η προθεσμία αυτή μπορεί να παραταθεί μία μόνο φορά). Ειδικότερα, τα Συμβούλια μπορούν να ορίσουν ένα δικαστικό για να βοηθήσει την διοίκηση προτείνοντάς της, μεταξύ άλλων, τα κατάλληλα μέτρα για να συμμορφωθεί η διοίκηση με την απόφαση. Αν η Διοίκηση δεν εκτελέσει την απόφαση στην προθεσμία που της έχει τάξει το Συμβούλιο, της επιβάλλονται ποινές, που μπορεί να επαναληφθούν όσο αυτή δεν συμμορφώνεται (άρθρο 3). Επίσης μπορεί να επιβληθούν πειθαρχικά μέτρα κατά των οργάνων της Διοίκησης που ευθύνονται για την μη εκτέλεση (άρθρο 5). Οι διατάξεις του νόμου υπ'αρ.

No 1587

3068/2002 εφαρμόζονται στις αποφάσεις που εκδίδονται μετά την θέση αυτού σε ισχύ (άρθρο 6).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.

16. Οι προσφεύγουσες παραπονιούνται ότι η παράλειψη του Κράτους να συμμορφωθεί στις οριστικές εθνικές αποφάσεις με τις οποίες τα δικαστήρια τις αναγνώρισαν δικαιούχους της αποζημίωσης για απαλλοτρίωση και αναγκάσανε το κράτος να τους καταβάλει ορισμένα ποσά, αυξημένα με τόκους, προσβάλλει το δικαίωμά τους για αποτελεσματική δικαστική προστασία σχετικά με την αμφισβήτηση των αστικής φύσης δικαιωμάτων τους. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης το οποίο ορίζει τα εξής :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, (...) υπό δικαστηρίου,... το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως, (...).»

A. Επί του παραδεκτού

17. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει κατ'αρχάς ότι οι προσφεύγουσες δεν εξαντλήσανε τα εθνικά ένδικα μέσα, αφού δεν κινήσανε την διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του Κράτους για να πετύχουν την εξόφληση των απαιτήσεών τους. Αν αυτή η διαδικασία δεν τελεσφορούσε, οι προσφεύγουσες θα μπορούσαν επίσης να προσφύγουν στην αρμόδια Επιτροπή του Αρείου Πάγου, σύμφωνα με το νόμο υπ'αρ. 3068/2002 (βλ. ανωτέρω παράγραφο 15) για να παραπονεθούν για την ισχυριζόμενη άρνηση της διοίκησης να τους καταβάλει τα ποσά που ορίζονται στην απόφαση αρ. 127/2004, του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Βέροιας. Δηλώνει ότι χάρη στον νέο αυτό νόμο που εισάγει μια καθαρή, προσιτή και απολύτως αποτελεσματική προσφυγή, οι προσφεύγουσες θα μπορούσαν να είχαν πετύχει την εκτέλεση της ανωτέρω απόφασης, ή σε περίπτωση μη εκτέλεσης, μια αποζημίωση.

18. Οι προσφεύγουσες απορρίπτουν τις θέσεις αυτές.

No 1587

19. Το Δικαστήριο έκρινε ήδη ότι δεν είναι σκόπιμο να ζητείται από ένα άτομο που έχει πετύχει μια αξίωση κατά του Κράτους μετά από δίκη, να πρέπει στη συνέχεια να κινήσει της διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης για να ικανοποιηθεί (*Καραχάλιος κατά Ελλάδας, (απόφ.) αρ. 62503/00, 26 Σεπτεμβρίου 2002, Μεταξάς κατά Ελλάδας, αρ. 8415/02, § 19, 27 Μαΐου 2004*). Εξάλλου το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να ασχοληθεί με το δεύτερο σκέλος της ένστασης της Κυβέρνησης και να συμπεράνει ότι ο νόμος υπ'αρ. 3068/2002 δεν αρκεί προκειμένου να θεραπεύσει μία κατάσταση μη-εκτέλεσης, αφού ο μηχανισμός που θέτει δεν είναι ικανός να επιφέρει με βεβαιότητα την εκτέλεση της δικαστικής απόφασης μετά από άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί (βλ. μεταξύ πολλών άλλων, *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας, αρ. 11325/06, §§ 20-21, 21 Φεβρουαρίου 2008, Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας κατά Ελλάδας, αρ. 26914/07, §§ 30-31, 2 Απριλίου 2009*). Δεν βλέπει λόγο να αποστασιοποιηθεί στην προκειμένη περίπτωση από τα συμπεράσματά του στις ανωτέρω αποφάσεις. Η σχετική ένσταση θα πρέπει λοιπόν να απορριφθεί.

20. Το Δικαστήριο διαπιστώνει εξάλλου ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη υπό την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επίσης ότι δεν αντίκειται σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου. Θα πρέπει λοιπόν να κριθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

21. Η Κυβέρνηση δηλώνει ότι το Δημόσιο δεν προέβη ακόμη στην καταβολή των ποσών που οφείλονται στις προσφεύγουσες για λόγους δημοσιονομικούς. Θεωρεί ότι η προθεσμία άνω των δύο ετών που πέρασε από την κοινοποίηση της απόφασης του Αρείου Πάγου έως σήμερα δεν είναι παράλογη και δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

22. Οι προσφεύγουσες απορρίπτουν τις θέσεις αυτές.

23. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης θα ήταν ουτοπικό αν η εσωτερική έννομη τάξη ενός συμβαλλόμενου Κράτους επέτρεπε μια οριστική και υποχρεωτική δικαστική απόφαση να μένει

No 1587

ανενεργή εις βάρος ενός μέρους. Η εκτέλεση μιας απόφασης, οποιασδήποτε δικαιοδοσίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της «δίκης», υπό την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ήδη ότι η πραγματική προστασία του πολίτη και η αποκατάσταση της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για την διοίκηση να συμμορφώνεται σε μια απόφαση που έχει εκδοθεί από το Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο του κράτους (βλ. απόφαση *Hornsby κατά Ελλάδας*, της 19^{ης} Μαρτίου 1997, § 40 και επ., *Recueil des arrêts et décisions 1997-II*).

24. Με βάση τα δεδομένα του φακέλου, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι εθνικές αρχές παρέλειψαν να συμμορφωθούν σε εύλογη προθεσμία προς την απόφαση υπ'αρ. 127/2004 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Βέροιας, που εκδόθηκε στις 30 Ιουνίου 2004 και κατέστη αμετάκλητη στις 13 Ιουνίου 2007, στερώντας έτσι την απόφαση από κάθε αποτελεσματικότητα κατά παράβαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

Επομένως, υπήρξε παράβαση του άρθρου αυτού.

Π. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.

25. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

26. Οι προσφεύγουσες ζητούν για την υλική ζημία την πληρωμή των ποσών που ορίστηκαν στην απόφαση αρ. 127/2004 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Βέροιας, με τους τόκους και τις δαπάνες που τους εκδίκασαν τα δικαστήρια που επιλήφθηκαν της υπόθεσης. Ζητούν επιπλέον το ποσό των 10.000 € η καθεμία για την ηθική βλάβη που υπέστησαν.

27. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει το αίτημα για την υλική ζημία. Δηλώνει επίσης ότι η διαπίστωση της παραβίασης θα αποτελούσε από μόνη της δίκαιη ικανοποίηση για την ηθική ζημία.

No 1587

Επικουρικά, δηλώνει ότι το ποσό που θα πρέπει ενδεχομένως να επιδικαστεί για τον λόγο αυτό δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις 2.000 € για κάθε προσφεύγουσα.

28. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι μια απόφαση που διαπιστώνει παραβίαση συνεπάγεται για το εναγόμενο Κράτος την νομική υποχρέωση να θέσει τέλος στην παραβίαση και να απαλείψει τις συνέπειες αυτής και να αποκαταστήσει όσο γίνεται την πρότερη κατάσταση (βλ. *Ιατρίδης κατά Ελλάδας*, (δίκαιη ικανοποίηση) [GC], αρ. 31107/96, § 32, ΕΔΔΑ 2000-XI, *mutatis mutandis*, *Μπαζούκου κατά Ελλάδας*, αρ. 3028/03, § 26, 21 Απριλίου 2005). Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η αρχή αυτή ισχύει επίσης στην προκειμένη περίπτωση, σχετικά με την διαπίστωση της παραβίασης. Η κυβέρνηση θα πρέπει λοιπόν να εγγυηθεί με κατάλληλα μέτρα, ότι η απόφαση αρ. 127/2004 του πολυμελούς Πρωτοδικείου Βέροιας, μέσα σε τρεις μήνες από την στιγμή που η εν λόγω απόφαση θα γίνει οριστική, θα εκτελεστεί δεόντως από την Διοίκηση έτσι ώστε να διασφαλιστεί η πληρωμή του συνόλου των ποσών που έχουν επιδικαστεί στις προσφεύγουσες από τα εθνικά δικαστήρια.

29. Επίσης, αποφαινόμενο με δικαιοσύνη, όπως το θέλει το άρθρο 41 της Σύμβασης, το Δικαστήριο επιδικάζει συνολικά το ποσό των 25.000€, για την ηθική βλάβη, καθώς και κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος επί του ποσού αυτού.

B. Έξοδα και Δικαστική Δαπάνη

30. Οι προσφεύγουσες ζητούν επίσης, με προσκόμιση τιμολογίου, το ποσό των 5.000 € για έξοδα και δικαστική δαπάνη ενώπιον του Δικαστηρίου.

31. Το Δικαστήριο δηλώνει ότι το αίτημα είναι υπερβολικό και θεωρεί ότι το ποσό που θα επιδικαστεί για τον λόγο αυτό, δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 1.500 €.

32. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η επιδίκαση των εξόδων και δαπανών βάσει του άρθρου 41, προϋποθέτει ότι αυτά θεωρούνται

No 1587

πραγματικά, αναγκαία και επιπλέον ότι το ποσό τους είναι εύλογο (προαναφερθείσα απόφαση *Ιατρίδης κατά Ελλάδα*, § 54).

33. Εν προκειμένω, με βάση τα δικαιολογητικά που έχει στην διάθεσή του καθώς και σύμφωνα με τα ανωτέρω κριτήρια, το Δικαστήριο κρίνει λογικό να επιδικάσει αλληλεγγύως στις προσφεύγουσες 3.000 € για το λόγο αυτό, συν κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

34. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης
3. *Κρίνει*
 - α) ότι το καθ'ου η προσφυγή κράτος πρέπει να εγγυηθεί με τα κατάλληλα μέτρα, την εκτέλεση της απόφασης αρ. 127/2004, του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Βέροιας, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, μέσα σε τρεις μήνες από την μέρα που η απόφαση θα γίνει οριστική σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης,
 - β) ότι το καθ'ου η προσφυγή Κράτος θα πρέπει να καταβάλει αλληλεγγύως στις προσφεύγουσες, στην ίδια προθεσμία, 25.000 € (εικοσιπέντε χιλιάδες ευρώ) για ηθική βλάβη και 3.000 € (τρεις χιλιάδες ευρώ) για κάθε έξοδα και δικαστική δαπάνη, καθώς και κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται από τις προσφεύγουσες ως φόρος
 - γ) ότι από την εκπνοή της ανωτέρω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα αυξάνονται με απλό τόκο ίσο με το επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

No 1587

4. *Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης για τα περαιτέρω.*

Συντάχθηκε στα γαλλικά και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 18 Φεβρουαρίου 2010, σύμφωνα με το άρθρο 77 §§ 2 και 3 του Κανονισμού.

Soren Nielsen
Γραμματέας
(υπογραφή)

Nina Vajic
Πρόεδρος
(υπογραφή)

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο έγγραφο
Η μεταφράστρια

Μαρία Καραμπάτσα